

PADİŞAH VE AİLESİNİN YAŞAM ALANI: HAREM

Padişahımızın özel alanı olarak kabul edilen Harem bir okul muydu yoksa bir bakireler evi mi? Harem'e kimler girip çıkabilirdi? Cariyeler nasıl seçilirdi? Padişaha ihanet eden cariyeler kimlerdi? Padişahların cariyelere aşk mektupları yazdığı doğru mu?

İşte Valide Sultanlar, İkballer, Kızlar Ağası, Kalfalar, Cariyeler ve diğerleri...

İşte Harem'le ilgili her şey...

II. Murat'a kadar Osmanlı padişahlarımız ya kendi çevrelerindeki kızlarla ya da savaştıkları kralların kızlarıyla evlendiler. Bu yüzden Osmanlı'da bir harem teşkilatı yoktu. Harem ve Enderun Mektebi İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından kuruldu. Böylece erkekler Enderun'da kızlarsa Harem'de eğitime başlandı. Harem bir "kısırak yuvası değil" tıpkı Enderun gibi bir eğitim kurumuydu.

Haremimiz'in Türk geleneklerinde yer almamasına rağmen Fatih tarafından kurulmasının başlıca nedeni güvenlik ve devlet sırlarının açığa çıkmasını engellemektir. Fatih'e kadar Osmanlı padişahları ya kendi çevrelerindeki kızlar ya beylerin kızları ya da savaştıkları kralların kızlarıyla evlenirlerdi.

Özellikle yabancı kralların kızları her ne kadar Müslüman olup Osmanlı kültürünü benimseseler de kendi soylarını unutamayanlar da çıkıyordu. Bu nedenle de kendi ülkelerine çoğu zaman açık ve gizli mektuplar gönderiyor, devlet güvenliğini tehlikeye düşürüyorlardı.

Saray dışından evlenmek ise reayadan veya tebaadan bir aileyi saraya katmak anlamına geliyordu. Osmanlı padişahları bunun da devlet güvenliği açısından sakıncalı olduğunu düşündüler. Bu nedenle de Harem kuruldu ve burada yetiştirilen kızlardan en zeki ve güzel olanı daha sonra Padişahın karısı olmaya hak kazanırdı.

Haremin başında kim vardı?

Harem ağası Minyatürü

Osmanlı'da her şeyin başı Padişah'tı. Harem de padişahın sorumluluğundaydı. Ancak padişahın haremle ilgili haklarını "Kızlar Ağası", ya da "Harem Ağası" denilen iğdiş edilmiş bir erkek kullanırdı. Kızlar Ağası sadece padişah'tan ve sadrazam'dan emir alırdı. Kızlar Ağası, genellikle Mısır'da yetiştirilmiş, sonra da iğdiş edilmiş bir Arap olurdu.

Haremin ünlü şair ve bestekarlar kimlerdi?

Haremin iç işlerinin idaresi Haznedar Usta'nın emrinde çalışan kalfalara aitti. Bu kalfalar Harem ile padişah arasında da elçilik yaparlardı. Bunlar cariyelerin en yeteneklileri arasından seçilir, edebiyat ve müzik ve hat sanatında iyi derecede eğitim alırlardı. Kalfalar ayrıca çok iyi saz çalarlardı. Ünlü kalfalar Tarabsaz Kalfa, Dilhayat Kalfa, Gülfer Kalfa, Dürringar Kalfa ve Menekşe Kalfa Harem şairlerinin en ünlüleri idi.

Saraydaki cariyeler nasıl seçilirdi adları nasıl konurdu?

Cariyeler Kızlar Ağası tarafından hazırlanan özel bir sınavla seçilirdi ve isimleri bu sınav sonrasında Kızlar Ağası tarafından verilir. Saraya giren bir genç kız Kızlar Ağası'nın verdiği isimle çağrılırdı.

Cariyeler Harem'den ayrılabilirler miydi?

Cariyelerden biri herhangi bir nedenle saraydan ayrılmak istediği zaman padişaha bir dilekçe yazıp dörde katlar ve bu dilekçede ayrılma sebebini anlatırlardı. Cariye daha sonra bu dilekçeyi padişahın görebileceği bir yere koyardı. Padişah bu isteği gözden geçirir ve cariyeye Haremden ayrılma iznini verirdi.

Devlet ileri gelenlerinin kızları hareme alınır mıydı?

Osmanlı'da Harem sanılanın aksine bir zevk ve eğlence yeri değil, bir eğitim kurumuydu. Buradan yetişen kızlardan en zeki ve güzel olanı padişahla evlenirken, diğerleri de yüksek düzeyli devlet adamlarıyla evlendirilirdi. Bu yüzden de devlet ileri gelenlerinin çoğu kızlarını Hareme vermek için birbirleriyle yarışarlardı. Ancak bunu başaranlar oldukça azdı. Çünkü Haremden sorumlu olanlar ancak hatırını kıramadıkları devlet adamlarının kızlarını saraya alabiliyorlardı. Hareme kabul edilen bu kızlar da üç yıl eğitim gördükten sonra evlerine gönderiliyorlardı. Harem bu yönüyle bir kızlar okulu gibiydi.

Cariyeler padişahın hanımları mıydı?

Cariyelerin padişahın hanımları değildi. Ancak bu cariyelerden en akıllı ve güzel olanı padişahın karısı olmaya hak kazanırdı. Batılı yazarların Harem hayatını tasvir eden bir çok kitabı ressamlar eliyle resme aktarıldı.